

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Bakalářská práce

2018

Barbora Košárková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Obchodování s lidmi v agendě mezinárodních organizací

Bakalářská práce

Autor práce: Barbora Košárková

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 6.5.2018

Barbora Košárková

Bibliografický záznam

KOŠÁRKOVÁ, Barbora. *Obchodování s lidmi v agendě mezinárodních organizací*. Praha, 2018. 45 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Rozsah práce: 65 729 znaků včetně mezer

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá vlivem mezinárodních organizací na obchodování s lidmi. První část práce popisuje historické pozadí obchodování s lidmi, ale také definici této kriminální činnosti a druhy zneužívání lidí v rámci obchodu s lidmi. Text se dále snaží přednést statistiky týkající se obchodování s lidmi, především oběti této činnosti, a to jejich věkem, pohlavím, původem a způsobu využití. Další statistiky se zabývají státy původu, tranzitu a cílovými zeměmi, které jsou nejčastěji využívány k obchodování s lidmi. Poslední kapitola první části se pak věnuje mezinárodním organizacím, zabývajících se obchodováním s lidmi. Nacházejí se zde vládní mezinárodní organizace, spadající pod OSN nebo EU, ale i nevládní organizace, které se obvykle snaží především pomoci obětem obchodování s lidmi.

Druhá část práce se věnuje konkrétními organizacemi OSN, EU, Human Rights Watch a Amnesty International. Z těchto organizací se následně zkoumají vybrané dokumenty a v dokumentech se hledá definice obchodování s lidmi, jeho trestání, prevence a také ochrana obětí obchodování s lidmi.

Annotation

This Bachelor thesis is concerned with the influence of international organizations on the trafficking in human beings. First part of the work describes historical background of human trafficking, but also the definition of this criminal activity and types of exploitation of human beings within the framework of trafficking in human beings. The paper also tries to come up with statistics concerning human trafficking, especially the victims and their age, gender, origin and type of exploitation. Other statistics concerns the countries of origin, transit and destination, which are most frequently used towards human trafficking. Last chapter of the first part deals with international organizations which are fighting against human trafficking. Among those international organizations, there are government organizations like UN or EU, but also nongovernmental organizations, which usually focus on helping the victims of human trafficking.

The second part of this work is focusing on particular international organizations-UN, EU, Human Rights Watch and Amnesty International. Documents concerning human trafficking are chosen in the files of these organizations, with the purpose to find the

definition of human trafficking, punishment of this crime, prevention and the protection of victims of human trafficking proposed in these documents.

Klíčová slova

Obchodování s lidmi, moderní otroctví, vykořisťování, lidská práva, mezinárodní organizace

Keywords

Human Trafficking, modern slavery, exploitation, human rights, international organizations

Title/název práce

Trafficking in Human Beings on the Agenda of International Organizations

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala rodině a přátelům za trpělivost a podporu.

Obsah

Úvod.....	2
1. OBCHODOVÁNÍ S LIDMI.....	3
1.1. Definice.....	4
1.2. Druhy obchodování.....	7
1.3. Historie.....	9
1.4. Proč je obchodování s lidmi stále možné?	10
1.5. Prevence a boj s obchodem s lidmi	10
1.6. Státy	11
1.7. Oběti	13
1.8. Organizace zabývající se obchodováním s lidmi	13
2. Mezinárodní organizace.....	17
2.1. Obchodování s lidmi a OSN	17
2.1.1. Úmluva na potlačení obchodování s lidmi 1949.....	17
2.1.2. Protokol na ochranu, potlačení a potrestání obchodování s lidmi, obzvláště ženami a dětmi 2000/19	19
2.2. Obchodování s lidmi a EU	22
2.2.1. Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti obchodování s lidmi 2002.....	22
2.2.2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí 2011	23
2.3. Obchodování s lidmi a Human Rights Watch.....	26
2.3.1. Svědectví před senátním výborem USA 2000	26
2.4. Obchodování s lidmi a Amnesty International.....	27
2.4.1. Doporučení pro Evropskou úmluvu proti obchodování s lidmi 2004	27
Závěr.....	29
Použitá literatura.....	31
Teze bakalářské práce.....	34

Úvod

Tématem této bakalářské práce je obchodování s lidmi v agendě mezinárodních organizací. Obchodování s lidmi je dlouhodobý fenomén, s kterým se potýká celý svět. Cílem této práce je seznámit čtenáře s problematikou obchodování s lidmi a s přístupy mezinárodních organizací, především OSN a EU, ale i Human Rights Watch a Amnesty International k tomuto tématu.

V úvodní kapitole se práce zabývá definováním pojmu obchodování s lidmi a rozdílem mezi obchodováním a pašováním lidí, které jsou vymezeny v protokolech Úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu OSN z roku 2000. Další kapitola se zabývá druhy obchodování, mezi které patří především obchod za účelem sexuálního vykořisťování a nucená práce, ale i domácí práce, nucené manželství či odebírání orgánů, která je následována kapitolou o stručné historii a vývoji obchodování s lidmi. Kapitola o prevenci přichází s návrhy, jak obchodování s lidmi přecházet. Šestá a sedmá kapitola přináší především statistiky o tom, kde nejčastěji obchodování s lidmi probíhá, a jaké osoby bývají nejvyužívanější pro ten či onen druh obchodování s lidmi. Na závěr první části práce se zmiňují významné mezinárodní vládní i nevládní organizace zabývající se, a jistým způsobem ovlivňující, obchod s lidmi.

Druhá část práce se věnuje konkrétním organizacím a jejím dokumentům. V těchto dokumentech se budou hledat čtyři konkrétní pojmy a jejich charakterizování, a to definice, postihy, prevence a ochrana obětí. Definice obchodování s lidmi je důležitá především proto, aby se dalo jasně určit, zda se jedná o zločin obchodování s lidmi či o oběť obchodování s lidmi. Na základě definice se pak dají určit tresty, ale i lépe zacílit prevenci a určit, kdy se jedná o oběť, a kdy ne. Předpokladem je, že nejvíce informací budou mít mezivládní organizace OSN a EU, přičemž OSN jakožto největší mezinárodní organizace bude mít pravděpodobně nejrozšířenější pravidla, z kterých budou vycházet i ostatní organizace. U Human Rights Watch a Amnesty International hrozí, že nebude k dispozici dostatek zdrojů a informací, jakožto jedny z největších neziskových organizací bojujících za lidská práva, by se však obchodování s lidmi měla věnovat. Na závěr práce bude provedeno shrnutí získaných informací.

1. OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Trafficking of women and children is not a new problem-it has occurred throughout history. What is new is the growing involvement of organised crime and the increasing sophistication of its methods“ (Warnath, 1998, citováno v Aronowitz, 2001, s.163).

Obchodování s lidmi není novodobým fenoménem, s lidmi se obchodovalo již ve Starověku v Řecku nebo Římu, kdy se jednalo o otroky dovezené z dobytých území či o lidi, kteří se dostali do otroctví ztrátou majetku nebo jinou příčinou. Není proto náhoda, že jedním z ekvivalentů pro termín obchodování s lidmi je právě moderní otroctví.¹ A i když se otroctví spolu s vývojem doby postupně zakázalo, obchod neustal a pouze se přesunul do ilegality.

Na titulky novinových článků se toto téma dostalo především v devadesátých letech, kdy se začaly vyskytovat tragédie způsobené pašováním či obchodem s lidmi. Pravděpodobně nejznámějším případem je havárie lodi Golden Venture z roku 1993, na jehož palubě bylo přes 250 uprchlíků, cestujících především z Číny do USA (McFadden, NY Times, 1993). V roce 1996 se potopil trajekt u Sicilského pobřeží převážející na 283 nelegálních migrantů z Indie, Pákistánu a Srí Lanky, nehodu však přežilo pouze 11 lidí (Cassina, World Press Review, 2001). V roce 2000 bylo převáženo v kontejneru nákladního automobilu 60 čínských ilegálních migrantů, kteří se vlivem nedostatku kyslíku udusili. Z šedesáti lidí přežili pouze dva (Kelso, The Guardian, 2001). Spolu s migrantskou krizí v Evropě způsobenou především válkou v Sýrii a boji Islámského státu, se tyto situace začaly vyskytovat čím dál častěji. Nejedná se tedy o ojedinělé tragédie, podobných případů je bohužel mnohem víc. O to více je případů, kdy se žádná tragédie nestane a ilegální migranti se dostanou do cílových zemí, kde bývají často využíváni právě pro jednu z forem „otroctví“.

Obchodování s lidmi je považováno jako zločin proti lidským právům. Lidská práva jsou stejná pro všechny lidské bytosti, bez ohledu na jejich náboženství, barvu pleti či jiné statusy. Mezi lidská práva patří práva politická, ale i občanská jako například „*právo na život, rovnost před zákonem a svoboda projevu (OHCHR, 1996-2018).*“

¹ Ang.: „modern slavery“=„Slavery is identified by an element of ownership or control over another's life, coercion and the restriction of movement -- by the fact that "someone is not free to leave, to change an employer,“ (Crossette, NY Times, 1997)

1.1.Definice

K nejzákladnějšímu rozčlenění pojmů dochází už u jednoho z nejzákladnějších slov obchodu s lidmi, a tím je legální a ilegální migrace. Jedná se totiž o velký rozdíl, zda člověk do země přijde legálně či nelegálně, ale mnoho lidí není schopno toto rozlišit (Apap, Cullen a Medved, 2002, s. 13). Legální migranti přijdou do země „předními dveřmi“ a s potřebnými dokumenty, zatímco nelegální migranti se snaží do země dostat tajně, bez povšimnutí státního aparátu, často narychlo prchající ze země.

Dva nejznámější druhy ilegální migrace jsou pašování lidí a obchodování s lidmi.²Ačkoliv jsou oba tyto pojmy podobné, a to především tím, že lidé mnohdy opouštějí svou zemi bez nátlaku, s pouhou vidinou lepší budoucnosti, mají i mnoho rozdílů. To, co se s nimi stane po příjezdu do cílové destinace nejvíce rozhoduje o tom, zda se jednalo „pouze“ o pašování – tedy, že byli do země pouze dovezeni, a tam už jsou volní, nebo zda se jednalo o obchodování – kdy bývají po příjezdu velmi často uvězněni a nuceni k různým druhům práce, za které většinou nedostávají žádnou odměnu a jsou v moci jejich „pánů“ (Aronowitz, 2001, s.164-165).

Přesná definice, kterou často přebírají i ostatní organizace, stejně jako státy, vychází z Konvence OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu³. Tato konvence byla přijata rezolucí 55/25 v roce 2000 v italském Palermu a vešla v platnost v roce 2003 a je doplněna o tři protokoly, z nichž se každý soustředí na jednotlivé problémy organizovaného zločinu. Jedná se o Protokol o ochraně, potlačování a potrestání obchodování s lidmi, obzvláště ženami a dětmi⁴, protokol proti pašování migrantů na souši, po moři a vzdušném prostoru⁵ a o protokol proti nezákonnému vyrábění a obchodování zbraní, jejich částí komponentů a střeliva⁶, z nichž poslední protokol není pro tuto práci tak podstatný jako první dva, ale pro celkovou konvenci proti organizovanému zločinu samozřejmě ano.

Sám organizovaný zločin jako takový, bylo těžké definovat, ale došlo k obecné shodě, že mezi hlavní záměry organizovaného zločinu patří snaha o co největší finanční zisk. A aby mohl organizovaný zločin fungovat a kvést, potřebuje k tomu nelegální obchod, jako

² Angl.: Smuggling=pašování a trafficking=obchodování.

³ UN Convention against transnational organised crime

⁴ The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children

⁵ The Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air

⁶ The Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, their Parts and Components and Ammunition

například obchod s drogami, se zbraněmi, nebo i s lidmi (Apap, Cullen a Medved, 2002, s.23).

Tyto protokoly shrnují a doplňují předešlé rezoluce OSN, které na toto téma již hovořily. V protokolu o ochraně, potlačování a potrestání obchodování s lidmi, obzvláště ženami a dětmi je definován termín obchodování s lidmi⁷ v odstavci prvních základních ustanovení článku třetím (užitých pojmů) definován jako:

the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs (UN general assembly, 2000, s.42).

Termín obchodování s lidmi je tedy podmíněn čtyřmi možnými způsoby „získání“ lidí, a to jejich nábořem, přepravou, sběrem či příjmem osob, přičemž se tak většinou stane nátlakem nebo násilím. Takovéto oběti se poté dostanou pod kontrolu jiné osoby či skupiny osob, a jsou využíváni k prostituci, nucené práci, otroctví či dárcovství orgánů.

Podepsáním tohoto protokolu se státy zavazují ke vzniku, úpravě či aplikování legislativních pravidel, která budou v souladu s Protokolem a jejich cestou budou vymáhat důsledky při spáchání některého z těchto zločinů. Protokol také od států vyžaduje poskytnutí ochrany obětem obchodování, která by měla zahrnovat ochranu před „útočníkem“, pomoc policie nebo později další druhy pomoci, které jsou však již dobrovolné a nejsou protokolem ukládané, jako například lékařskou péči, místo k bydlení či právníckou podporu. (Kangaspunta, 2003, s.83).

Protokol proti pašování migrantů definuje pojem pašování stejně jako protokol o obchodování s lidmi, také v základních ustanovení čl.3 (užití pojmů). Definuje jej jako „*The procurement, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material*

⁷ Trafficking in persons

benefit, of the illegal of a person into a State Party of which the person is not a national or a permanent resident (UN general assembly, 2000, 54-55).“

Pašování je tedy podle OSN obchod, kdy pašeráci očekávají materiální nebo finanční odměnu za to, že dané klienty dostanou do státu, kde nemohou legálně pobývat.

Rozdílů je tedy mezi obchodováním s lidmi a pašováním lidí hned několik. Hlavní rozdíl je v tom, že u pašování jde o vydělání peněz díky přepravě lidí, zatímco u obchodování s lidmi je důležité lidi získat a přeprava je pouze nutný prostředek k tomu, aby se oběti dostaly na místo, kde budou později vykořisťovány. Často však dochází ke kombinaci těchto dvou pojmů, a to především tím způsobem, že jsou oběti za příslibem lepší práce a životních podmínek nalákány k přepravě do cizí země, ale jakmile jsou v rukou obchodníků, jsou zbaveny svobody. Častým způsobem pro získání nových obětí je také únos nebo jiný násilný čin.

Bajrektarevic (2000, s.66) nachází čtyři kritéria, které obchodování s lidmi rozlišují od pašování. Těmito kritérii jsou:

1. Obchodníci přepravované lidi využívají po delší období
2. Propojenost mezi obchodováním s lidmi a organizovaným zločinem
3. Oběti obchodování jsou již nabírány se záměrem, že budou využiti pro další kriminální činnost
4. Obchodování lidé se v této situaci vyskytnou často nedobrovolně, zatímco pašování lidé to většinou dobrovolně podstupují

Obětmi obchodu s lidmi se můžou stát také lidé, kteří dobrovolně přijmou pracovní nabídku, jako například prostituci, kterou přijmou v naději vyšších příjmů v jiné zemi. Po příjezdu jim však zprostředkovatelé pracovní pozice změny podmínky podobou vysokých poplatků, které musejí pracovníci zprostředkovatelům platit nebo také například zabavením pasů do té doby, než si je „odpracují“ nazpátek. Těmito podmínky se stávají závislí k jejich „nadřízeným“ a stávají se tudíž také oběti obchodování (Aronowitz, 2001, s. 166).

Obětí se lidé mohou stát kromě únosu příslibem lepší práce, kdy se po příjezdu do cílové země stanou obětí obchodu s lidmi. Obětí se také mohou stát ti, kteří očekávali, že budou pracovat například jako striptérky nebo tanečnice, takže částečně věděli, co

budou dělat, ale nevěděli, do jaké míry, a že přitom budou v plné moci nadřízených a nebudou z této práce moci odejít dobrovolně. Poslední skupinou obvykle bývají již pracující prostitutky, které vědí náplň práce, ale nevědí, že budou vykořisťovány a bez jakékoliv svobody (Kelly a Regan, 2000, citováno v Aronowitz, 2001, s.166).

Velice známe jsou také definice, jejichž hlavním rozlišovacím faktorem jsou země původu, přechodu a země cílové. V posledních letech je však těžké zcela určit, která země je která, vlivem vysoké cirkulace obětí. Ze stejné země, z které bývají lidé vyvázeni, můžou být stejně tak i dováženy či přes zemi převáženy (Aronowitz, 2001, s.166).

Rozlišit obchodování s lidmi od pašování může být mnohdy velice obtížné, protože v některých případech existuje pouze tenká hranice mezi těmito dvěma pojmy. Obzvlášť pokud se jedná o již zmíněné příklady původně dobrovolného „odcestování“ a až následného „zotročení“. Zásadní rozdíl mezi pojmy obchodování a pašování tedy je to, zda člověk po přicestování do cílové země může od pašeráka svobodně odejít a už se s ním nesetkat, protože už mu zaplatil a tím jejich vztah končí, protože se jednalo pouze o propašování do země a tento úkol byl splněn, nebo zda je mu člověk po přicestování zavázán a dlužen. Rozlišit tyto dva pojmy tedy můžeme ve většině případů až po přicestování do cílové země (Aronowitz. 2001, s.167).

Jak se lidé vůbec dostanou do role obětí? Většina z nich pochází z chudých poměrů a bez velkých šancí na zlepšení v jejich zemi a jiná země jim dává nové možnosti a naději. Nemusí se však jednat pouze o chudé země, ale také o země postižené válkou, kde jsou občané v bezprostředním ohrožení života. Mnohdy se jedná o oblasti Východní a Střední Evropy a Afriky (Aronowitz, 2001, s.167-168).

1.2. Druhy obchodování

Oběti obchodování jsou využívány k hned několika druhům „prací“, přičemž mnohdy záleží na věku i pohlaví člověka. Ve většině odborné literatury, organizacích i novinových článcích se hovoří především o obchodování s ženami a dětmi.

Jedním z nejfrekventovanějších druhů patří určitě sexuální vykořisťování, kdy oběti pracují v tzv. „zábavním průmyslu“- jako striptérky, prostitutky „masérky“ atd., přičemž se nejčastěji jedná o ženy či dívky, někdy i mladé chlapce.

Obecně se má za to, že sexuální využívání je nejhorším druhem obchodování s lidmi.

Oběti bývají nejvíce psychicky a někdy i fyzicky traumatizovány a mají problémy spolupracovat například s policií a s návratem do normálního života mají velké obtíže. A protože jsou nejvíce v kontaktu s vnějším okolím, především prostřednictvím klientů, které by mohly požádat o pomoc, bývají často přesouvány na jiná místa (Aronowitz, 2001, 168).

Nucená práce je dalším typem vykořisťování. Nucená práce může probíhat například v továrnách, a protože se obvykle jedná o odlehlá prostředí, často probíhají bez povšimnutí úřadů mnohem delší dobu, než sexuální vykořisťování (Aronowitz, 2001, 168).

Obchodování s lidmi se v průběhu let neustále zvyšuje. Pro některé zločinecké organizace se jedná dokonce o hlavní náplň „práce“ a zdrojů. Existuje hned několik důvodů, proč se tento druh mezinárodního zločinu rozšiřuje (Widgren 1994, citováno v Aronowitz 2001, s.169). Kromě již zmíněné motivace potencionálních obětí, specifikované především tzv. pull a push faktory, přičemž pull faktory většinou bývají naděje pro lepší budoucnost a push faktory jsou obvykle obavy ze situace v původní zemi, ať už ekonomického či násilného charakteru, se jedná především o důsledek globalizace⁸, která přispěla ke zrušení nebo zmírnění některých hraničních kontrol, a navíc samotná globalizace je způsobená zjednodušením komunikace a kvalitnějšími technologiemi, které také přispívají k rozšíření mezinárodního obchodu a jeho usnadnění (Aronowitz, 2001, s. 170)(Apap, Cullen a Medved, 2002, s.6). obchodování s lidmi mohou však, někdy i nevědomky, podporovat firmy v cílových zemích, vyhledáváním co nejlevnější pracovní síly, čímž v podstatě pomáhají utvářet trh pro obchodování s lidmi, protože kdyby nebyla poptávka, nebyla by ani nabídka.

Obecně lze říci, že existují tři druhy trhů, kde se oběti uplatní. Buďto je to již zmiňovaný obchod za účelem sexuálního vykořisťování, nebo se jedná o levnou pracovní sílu, která se následně využívá v továrnách, hotelech atd., a také se může jednat o služku v domácnosti, což je další typ levné pracovní síly, je to ovšem rozdílné v tom, že tyto služby většinou žijí přímo v domácnostech a mnohdy bývají i bity či sexuálně zneužívány (Aronowitz, 2001, s.171-172).

Obchodování s lidmi i jejich pašování bývá často součástí větší skupiny mezinárodního

⁸ „Nadnárodní organizovaný zločin je viděn jako temná strana globalizace (Apap, Cullen a Medved, 2002, s.7).“

organizovaného zločinu, jejichž jednotlivá odvětví se soustředí na rozličné druhy kriminální aktivity, od obchodu se zbraněmi přes drogy (Aronowitz, 2001, s.177-178).

1.3. Historie

Obchod s lidmi, dříve označovaný spíše jako otroctví, je historický fenomén, který trvá již od vzniku zemědělství a založení usedlých společností. Otroctví pak bylo výrazné obzvláště v Antickém Řecku nebo v době Americké revoluce. Otroctví se však v Americe oficiálně zrušilo až roku 1865 a na mezinárodní úrovni v roce 1926, kdy byla vyhlášena Společností Národů Úmluva o otroctví, která vešla v platnost o rok později, a pojednávala o zrušení otroctví. Tato úmluva byla pak dále, v roce 1953, schválena rezolucí 794 Valného shromáždění OSN (Slavery convention, 1953).

Jedním z prvních dokumentů vytvořených proti boji s obchodem s lidmi byla Mezinárodní dohoda na potlačení obchodu s bílým masem⁹ z roku 1904, která byla podepsána 12 státy (Kangaspunta, 2003, s. 82). Tato dohoda byla poté zahrnuta při Konvenci pořádané v březnu 1950 v Lake Success (New York) na téma potlačení obchodu s lidmi a zneužívání prostituce,¹⁰ která sjednotila protokoly, konvence a dohody týkající se obchodu s lidmi a vyšla v rámci rezoluce 317 (IV) z roku 1949 Valného shromáždění OSN. Nový dokument se však soustředil především na problém prostituce a další možné druhy obchodu s lidmi neřešil. Postrádal také definici termínu obchodu s lidmi, za to ale vybízel k prevenci obchodování a to tím, že státům navrhoval, aby lépe střežili všechny možné dopravní prostředky, kterými by se do země mohli migranti dostat (tedy hlavně vlaková nádraží, letiště, hraniční přechody atd. (UN general assembly, 1949).

V počátcích devadesátých let se pak obchod s lidmi a nelegální migrace řešila často jenom jako jeden společný problém (Apap, Cullen a Medved, 2002, s.6).

Nejvýznamnější průlom přišel roku 2000 s Protokolem na ochranu, potlačení a potrestání obchodování s lidmi, obzvláště s ženami a dětmi vytvořeným Valným shromážděním OSN na základě úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Tento dokument konečně přinášel dlouho očekávanou definici obchodování s lidmi spolu s definicí pašování lidí, čímž zároveň tyto dva typy zločinů odlišoval

⁹ International Agreement for the Suppression of the White Slave Traffic

¹⁰ The Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others

(Kangaspunta, 2003, s.82).

Je tedy zřejmé, že OSN hrálo velkou roli při definování a konkretizování pojmu obchodování s lidmi a vymezení jeho role v mezinárodním organizovaném zločinu, stejně jako určilo, jak zacházet s potencionálními oběťmi i zločinci, a jak přispět k tomu, aby se obchodování s lidmi zamezilo jeho prevencí.

1.4. Proč je obchodování s lidmi stále možné?

Alexis A. Aronowitz (2000) ve své práci uvádí několik bodů¹¹, které ovlivňují a umožňují pokračování obchodu s lidmi. Mezi tyto „nedostatky“ patří nedostatečná legislativa, které chybí konkrétní definice, a tudíž i následný potencionální trest zločinců, jenž pašovali či obchodovali s lidmi. Většina států tak sice má zákony proti jednotlivým činům, které bývají součástí procesu obchodování s lidmi, ale nemají to zahrnuto pod jedním uceleným zločinem. Druhým bodem bývá korupce a nedostatek politické vůle k potlačení zločinu. V tomto případě se může stát, že politické elity či úředníci státu na zločinech spolupracují a profitují z nich, tudíž nechtějí jejich potlačení. Dalším bodem jsou kapacity, tedy především jejich nedostatek, a to jak personální, tak materiální, především při střežení hranic. Posledním bodem je nedostatek spolupráce organizací a úřadů na národní, ale i mezinárodní úrovni (Aronowitz, 2001, s.184-185).

1.5. Prevence a boj s obchodem s lidmi

Důležité pro prevenci je určitě vzdělané obyvatelstvo, a to jak potencionální oběti, tak i ostatních, kteří se můžou dostat do kontaktu s oběťmi a je důležité, aby uměli rozlišit, zda se jedná o oběti či nikoliv, a k tomuto slouží informační kampaně. Pomocí neziskových organizací lze také zlepšit podmínky (pomocí vzdělání a pracovních možností) v obvyklých zemích původu. V cílových zemích by mohl pomoci vyškolený personál, který by dokázal rozpoznat možné využívání a mohl tak na to upozornit. Prevenci by určitě pomohla i větší spolupráce organizací a úřadů, lepší legislativa, a také ochrana obětí, které by se nemusely obávat svých „nadřízených“ po vyhledání pomoci (Aronowitz, 2001, s.185-190).

Apap, Cullen a Medved ve své práci *Counteracting human trafficking: Protecting the victims of trafficking* (2002, s.33-45) uvádějí kromě obvyklých požadavků, jako kontroly a

¹¹ U těchto bodů se Alexis A. Aronowitz inspiroje prací Winera (1996)

jiná ochranná opatření, sedm dalších, které pak konkrétněji rozvádějí. Prvním kritériem je přesnější uchopení konceptu obchodování, pašování a jejich obětí. Druhým pak je větší dodržování mezinárodních závazků týkajících se lidských práv. Dále pak doporučují například prevenci nelegální migrace, vymáhání již vzniklých pravidel, spravedlivé tresty nebo pomoc obětem.

1.6. Státy

Při udávání příkladů států, které bývají spojovány s obchodem s lidmi, by se měl rozlišovat jeden základní faktor, a tím je druh země. Druhem země se zde myslí, zda je stát využíván jako země původu obětí („zdroj“), tranzitu (přepravní spojka, zastávka na cestě), nebo zda se jedná o zemi cílovou.¹²

OSN vytvořilo Světový program proti obchodování s lidmi, který byl vytvořen za pomoci dvou stěžejních organizací, a to CICP¹³ a UNICRI¹⁴. CICP a UNICRI se navzájem doplňují, protože UNICRI zkoumá „*míru účasti organizovaných zločinných organizací na pašování a obchodování a CICP technickou podporou zkoumá vývoj efektivity kriminálního práva na ně reagující* (Aronowitz, 2001, s. 178).“

Všechny projekty se soustředí na země původu, tranzitu a cíle a soustředí se na čtyři různé regiony světa. Mezi tyto regiony patří Filipíny a její okolí, Západní Afrika, Východní Evropa a Jižní Amerika. Cílem těchto projektů je zjistit, jak tyto organizované zločinné skupiny fungují, po jakých trasách se pohybují a jaké techniky a praktiky používají. Nezajímá je však pouhá cesta do cílové země, ale i to, jak skupiny fungují a organizují se po příjezdu do země (Aronowitz, 2001, s. 178-179). ke změření těchto dat slouží tři druhy standardizovaných dotazníků. První dotazník se soustředí na nestátní neziskové organizace (dále jako NGO¹⁵) a jejich působení v problematice, druhý slouží ke shromažďování výpovědí zkušeností obětí a třetí je určen především pro zlepšení vymáhání práva vůči zločineckým organizacím zabývajících se pašováním a obchodováním lidí. Otázky dotazníků zahrnují veškeré možné situace, do kterých se v oboru obchodování s lidmi dá dostat, jako například průběh cesty, náklady či zapojení organizovaných zločineckých skupin.

¹² Countries of origin, transit and destination

¹³ Centre for International Crime Prevention-centrum pro prevenci mezinárodního zločinu

¹⁴ United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute-Meziregionální institut OSN pro výzkum kriminality a práva

¹⁵ Nongovernmental organisation

Kristiina Kangaspunta ve své práci *Mapping the inhuman trade: preliminary findings of the database on trafficking in human beings* (2003) vytvořila dle dostupných statistik a zdrojů celkem jedenáct grafů analyzujících problematiku obchodování s lidmi, mezi nimiž se nacházely grafy znázorňující vytiženost světových „regionů“ obchodováním s lidmi, přičemž každý graf znázorňoval buďto země původu, tranzitu nebo cílovou zemi.

Za nejčastější země původu bývá označováno Rusko, které je následováno Ukrajinou a Nigérií. Pokud by se však data měřila podle oblastí, a ne jednotlivých zemí, byla by na prvním místě Asie, za níž je tzv. Společenství nezávislých států¹⁶ (SNS), poté Afrika a Střední a Východní Evropa, pátá je Latinská Amerika a poslední oblast s téměř nulovými hodnotami jsou rozvojové země.

Země, které mají nejvyšší čísla ve státech původu se většinou vyskytují i v datech států přechodných, i když v mnohem menších číslech, zatímco státy, které měly v zemích původu nízké hodnoty, nyní rapidně povýšily. Největší rozdíl je vidět u Střední a Východní Evropy, která získala v této kategorii nejvyšší příčky, zatímco SNS je druhou nejméně využívanou oblastí, hned po Latinské Americe. Druzí jsou po evropských zemích státy rozvojové (rozvojové státy jsou tedy z posledního místa u zemí původů na druhém místě u zemí tranzitních) mající za sebou Asii a Afriku.

U cílových zemí jsou data nejvíce odlišné od předešlých dvou typů, jelikož se zde vyskytují státy dříve nezmíněné, jako například USA, které bylo na vrcholu žebříčku, dále také Japonsko či země Evropské unie. Co se týče regionálních oblastí, tak byly nejvíce zmiňovány rozvojové státy, nebo Asie, a nakonec také Střední a Východní Evropa, Afrika a v minimálním množství Latinská Amerika (Kangaspunta, 2003, s.90-92).¹⁷

Například státy západní a východní Evropy tvoří největší recipienty v oblasti sexuálního vykořisťování, za nímž je pouze o jedno procento pozadu Střední a Jihovýchodní Evropa s 65%. Nucenou práci zase nejvíce využívá Východní Evropa, Střední Asie s 64% a za nimi je až Subsaharská Afrika s 53% (Global Report on Trafficking in Persons, 2016, s. 8).

Tyto výsledky přiměly autorku (Kangaspunta, 2003, s.93) k závěrům, že střední a

¹⁶ Commonwealth of Independent State (CIS)- společenství složené z některých bývalých republik Sovětského svazu

¹⁷ U těchto dat je důležité zmínit, že se jedná o data z roku 2003, a že počty zmínění zemí v jednotlivých typech (původ, transit a cíl země) se liší. Navíc, jak sama autorka tvrdí, je velice málo zdrojů opravdu důvěryhodných a spolehlivých a mnohdy se jednotlivé statistiky od sebe odlišují, kvůli náročné měřitelnosti dat.

východní Evropa je nejvíce využívanou transitzní oblastí světa, způsobenou kromě strategické polohy také socioekonomickým pozadím zemí. Nejvýznamnější oblastí původu i cíle vyšla Kangaspuntě oblast Asie, a protože se jedná o rozlehlou oblast, vytvořila další graf, z kterého vyplývá, že obecně nejvíce využívanou oblastí ve všech třech kategoriích je jihovýchodní Asie, která byla zároveň nejvyužívanější zemí původu i transitu a oblastí cílovou byla Asie západní.

1.7. Oběti

Dle statistik bývá nejčastějšími oběťmi ženy a děti, o muže se jedná v minimálním počtu případů. Jelikož děti splňují dvě daná kritéria, tedy že jsou jak děti, tak ženy nebo muži, můžou některé statistiky, které tyto případy nemají pojištěné rozdělením dat na více kategorií, vycházet ve výsledků více než sto procent (Kangaspunta, 2003, s.94-95). Statistika z roku 2016 vytvořená UNODC ukazuje, že až 51 % obětí tvoří ženy, 21 % muži, 20 % dívky a 8 % chlapci (Global Report on Trafficking in Persons, 2016, s. 7). Nejvíce se tedy dle většiny statistik k obchodování s lidmi využívají osoby ženského pohlaví.

Podle Světového reportu na obchodování s lidmi je nejvíce procent obětí využíváno k obchodování s lidmi, v roce 2014 tvořily až 54 %, 38 % byly oběti nucené práce a zbylých 8 % je využíváno k ostatním druhům obchodování s lidmi (Global Report on Trafficking in Persons, 2016, s. 6).

O samotných obchodnících bohužel moc informací není, některé statistiky však uvádějí, že téměř polovina všech „náběrů“ probíhá přes přátele či rodinné příslušníky (Omelandiuk 2005, s.6). statistiky z roku 2014 dokazují, že až 63 % obchodníků jsou muži a „jen“ 37 % ženy (Global Report on Trafficking in Persons, 2016, s. 7).

1.8. Organizace zabývající se obchodováním s lidmi

Za jedny z nejdůležitějších organizací jsou považovány pro tuto práci mezivládní organizace OSN a EU a nevládní organizace Human Rights Watch a Amnesty International, a protože se těmito organizacím bude věnovat celá jedna část práce, nebude proto v tomto oddílu organizacím věnována pozornost. Cílem této kapitoly je seznámit

čtenáře s dalšími významnými a prospěšnými organizacemi v boji proti obchodování s lidmi, pro které však v této práci bohužel není více prostoru. Jejich opomenutí by tudíž, vzhledem k jejich významu, nebylo správné.

Nejvýznamnějšími organizacemi zabývajícími se obchodováním s lidmi jsou samozřejmě mezivládní organizace jako například OSN a organizace OSN přidružené. Přidruženými organizacemi se myslí například UNICEF¹⁸, IOM¹⁹, ILO²⁰, UNODC²¹, UNHCR²² a další. UNICEF je mezivládní neziskovou²³ organizací OSN zabývající se zajištěním základních práv dětí.²⁴ Mezi její hlavní programy patří zajištění zdraví a výživy, nezávadná voda, hygiena a sanitace, vzdělávání a ochrana dětí. Právě ochrana dětí se zabývá zneužíváním dětí k sexuálnímu vykořisťování, dětské práci a jiných forem obchodování s lidmi (unicef, 2004-2018a). Zabránit se tomu pokouší registrací dětí při jejich narození, aby bylo možné je později dohledat, pokud budou nalezeni při nějaké nelegální činnosti a poskytnou jim ochranu a zdravotní pomoc (unicef, 2004-2018b).

IOM je organizací, která se snaží k problematice obchodování s lidmi přistupovat více obecněji a snaží se jej začlenit k problému zvládnutí migrace. IOM si klade za cíl tři základní principy, a to „*respektování lidských práv, fyzické, mentální a sociální zdraví jedince a jeho či její komunity*“, a nakonec „*udržitelnost prostřednictvím budování institucionálních kapacit vlád a občanské společnosti*“. Mezi hlavní cíle IOM patří předcházet obchodování s lidmi a zajistit bezpečné začlenění zpátky do života anebo návrat domů obětem obchodování, přičemž právě prevence pomocí informačních kampaní považují za stěžejní při potlačování obchodu s lidmi. Kromě pomoci, vytváří IOM i důležité výzkumy, z kterých poté vycházejí další organizace a vlády a pomáhají jim při potírání obchodování s lidmi (International Organization for Migration, 2018).

Mezinárodní organizace práce (ILO) se stará o zajištění spravedlivých pracovních podmínek, a tak se zabývá i nucenou prací, do které začleňuje i sexuální vykořisťování

¹⁸ UNICEF=United Nations International Children's Emergency Fund= dnes UN Children's Fund (Dětský Fond OSN)

¹⁹ IOM=International Organization for Migration (Mezinárodní organizace pro migraci)

²⁰ ILO= International Labour organization (Mezinárodní organizace práce)

²¹ UNODC= United Nations Office on Drugs and Crime (Úřad spojených národů pro drogy a trestnou činnost)

²² UNHCR= United Nations High Commissioner for Refugees= The UN refugee agency (Úřad OSN pro uprchlíky)

²³ UNICEF je jedinou organizací OSN, která není finančně podporována z rozpočtu OSN. Peníze získává pouze dobrovolnými příspěvky vlád, jiných organizací a jedinců (unicef, 2004-2018a).

²⁴ „*Všechny děti bez rozdílu rasy, pohlaví a původu mají právo na zdraví a přiměřenou výživu, vzdělání ochranu před konflikty, týráním a jakýmkoliv zneužíváním a vykořisťováním (unicef, 2004-2018a).*“

jako jeden společný fenomén (International Labour Organization, 1996-2018b). Nucenou práci ILO definuje ve své úmluvě z roku 1930 jako „veškerou práci nebo službu, která je vykonávána od jakékoli osoby pod hrozbou trestu, a kterou osoba dobrovolně nenabídla (Forced Labour Convention, 1930).“ ILO je zároveň jedinou tripartitní organizací OSN, díky čemuž zajišťuje komunikaci mezi vládami, zaměstnavateli a zaměstnanci a snaží se vytvořit výhodné a spravedlivé podmínky pro všechny tři strany (International Labour Organization, 1996-2018a).

UNODC je další z řady organizací OSN. UNODC se zabývá různými druhy mezinárodní zločinnosti, mezi které spadá mimo jiné i obchodování s lidmi. Spolu s EU založili Světovou akci proti obchodování s lidmi a pašování migrantů ²⁵(GLO.ACT). Samotné UNODC pak zřizuje informační portál (Human Trafficking Knowledge Portal), který má za cíl rozšiřovat povědomí o obchodování s lidmi a zároveň obsahuje databázi právních legislativ týkající se tohoto problému (UNODC, 2018).

Poslední zmíněnou organizací spadající pod OSN je UNHCR, které více než na obchodnících s lidmi, záleží na jejich obětech, a to především na jejich ochraně. Zabývá se tedy spíše lidskoprávní stránkou věci. V říjnu 2009 se v Bruselu konala ministerská konference přímo na téma obchodování s lidmi, v rámci které UNHCR sepsala svou vlastní perspektivu na dané téma, v němž několikrát zmiňuje jako hlavní cíl prevenci před obchodováním s lidmi, ale i ochranu obětí, a to především u migrantů a uprchlíků, jež jsou hlavním zájmem organizace (UNHCR, 2009).

Mezi evropské mezivládní organizace patří EU, pod kterou spadá OSCE²⁶. V roce 2003 vydalo OSCE tzv. akční plán na boj proti obchodování s lidmi²⁷, ve kterém shrnují a rozšiřují protokoly OSN zahrnující legislativní změny a návrhy lepší ochrany (OSCE permanent council decision no.557, 2003). Ty se dají shrnout do tzv. třech P²⁸, jež shrnují tři hlavní cíle listiny, a těmi jsou prevence, stíhání zločinců (zahrnující lepší zákony) a ochrana práv obětí (včetně jejich pomoci). Tyto „tři P“ byly v roce 2013 doplněny o spolupráci, mínící spolupráci napříč mezinárodními organizacemi a vládami se snahou zintenzivnit boj proti obchodování s lidmi (OSCE, 2018).

²⁵ Global Action to Prevent and Address Trafficking in Persons and the Smuggling of Migrants

²⁶ OSCE= Organization for Security and Co-operation in Europe (organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě)

²⁷ OSCE Action plan to combat trafficking in human beings

²⁸ Prevention, prosecution and protection (v roce 2013 doplněno o „čtvrté P“=partnership)

Z nevládních organizací je známý například Polaris project, který funguje ve Spojených státech a finančně podporuje projekt National Human Trafficking Hotline, který umožňuje obětem obchodování zavolat či napsat na jejich „horkou linku“ (National Human Trafficking Hotline, 2018). Tuto linku využívají i lidé, kteří se z této tíživé situace dostali a sdílením jejich příběhů pomohou nejen sobě, ale i ostatním, kteří si jejich příběh přečtou a získají odvahu bojovat proti podmínkám, ve kterých žijí. Kromě další linky, globální, provádí Polaris také analýzu dat a strategické intervence. Jejich základním systémem je tzv. tříčlenný model, což jsou tři základní body²⁹, kterými se snaží vymýtit obchodování s lidmi (Polaris Project, 2018).

Díky známým hercům, Ashtonu Kutcherovi a Demi Moore, je známá také jejich organizace Thorn, v níž se snaží pomocí moderních technologií omezit dětskou pornografii a obchodování s dětmi za účelem sexuálního vykořisťování, a to především ochranou dětí na internetu a odhalováním sexuálních predátorů, k čemuž využívají například jejich počítačový program Spotlight (Thorn, 2018).

Další známou mezinárodní organizací, působící v Evropských zemích, je La Strada International (LSI). La Strada Česká republika je neziskovou organizací bojující proti obchodování s lidmi a s tím spojenou problematikou. Snaží se také pomáhat obchodovaným obětem, stejně jako Polaris má i La Strada svou horkou linku, na kterou se mohou oběti obrátit a požádat o pomoc. La Strada Česká republika je kromě La Strada International součástí i Platform for international cooperation on undocumented migrants (PICUM) a Global Alliance Against Trafficking in Women (GATW). Celá La Strada International je dále součástí dalších osmi mezinárodních organizací napříč evropskými zeměmi, soustředících se na problematiku obchodování s lidmi (La Strada, 2015).

Nevládních organizací zabývajících se obchodováním s lidmi je samozřejmě mnohem víc a jsou určitě stejně důležité jako výše zmíněné, ale v této práci jich bylo zmíněno jen několik málo jako příklad.

Obě dvě výše uvedené kategorie, tedy jak mezivládní organizace, tak nevládní organizace, mají společné rysy. Mezi tyto rysy patří kromě vycházení z listin OSN a její definice termínu obchod s lidmi, také podobné cíle. Většina organizací se shoduje v hlavních cílech,

²⁹ 1. Respond (odpovědět)- rychle a efektivně odpovědět obětem obchodování s lidmi
2. Equip (vyzbrojit)- snaha předejít obchodování s lidmi
3. Disrupt (rozvrátit)-zničit obchodování s lidmi cílenými kampaněmi

jimiž jsou prevence před samotným obchodováním, popřípadě pomoc a ochrana jeho obětí.

2. Mezinárodní organizace

2.1. Obchodování s lidmi a OSN

OSN je pravděpodobně nejvýznamnější organizací světa, zabývající se globálními problémy a konflikty. Organizace spojených národů oficiálně vznikla v roce 1945 podepsáním smlouvy o jejím založení v San Franciscu, kde má také nyní své hlavní centrum. Organizace má však mnohem hlubší kořeny. Již v roce 1865 byla založena Mezinárodní telegrafická unie a o devět let později, v roce 1874, Všeobecná poštovní unie. Tedy již v 19. století státy tíhly k větší spolupráci. Proto se v roce 1899 sešli v Haagu na první mezinárodní mírové konferenci, která určila pravidla bojů a řešení krizí. Nejvýznačnějším předchůdcem je však určitě Společnost národů, která fungovala během první světové války a oficiálně byla ustavena krátce po jejím konci, v roce 1919, s cílem mezinárodní spolupráce v oblasti míru a bezpečnosti. S počátkem druhé světové války však byla činnost Společnosti národů ukončena, její myšlenka však přetrvávala dál a již v roce 1942 byla 26 států podepsána Deklarace Spojených národů (OSN, [2018]b).

I dnes si OSN klade za cíl mezinárodní mír a bezpečnost, svou působnost však rozšířila o mnoho dalších oblastí, mezi něž patří ekonomická, sociální, humanitární, kulturní nebo také lidskoprávní (OSN, [2018]a). A protože se jedná o organizaci s takto širokou působností, tak má OSN celý systém orgánů a přidružených organizací.

2.1.1. Úmluva na potlačení obchodování s lidmi 1949

Za dobu své působnosti vydala OSN čtyři důležité dokumenty týkající se obchodu s lidmi. Ten první byl vydán již v roce 1949. Jedná se o Úmluvu na potlačení obchodování s lidmi a zneužívání k prostituci dalších³⁰ schválenou rezolucí Valného shromáždění OSN. Úmluva vychází z mezinárodní dohody o potlačení obchodu s „bílymi otroky“³¹ z roku 1904. Jednalo se o první významnou mezinárodní dohodu na téma obchodování s lidmi a v roce 1948 byla schválena i Valným shromážděním OSN. Úmluva dále navazuje na další mezinárodní dohody z let 1910, 1921 a 1933,³² přičemž úmluva z roku 1921 byla v roce

³⁰ Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others

³¹ International Agreement for the Suppression of the White Slave Traffic

³² International Convention of 4 May 1910 for the Suppression of the White Slave Traffic

International Convention of 30 September 1921 for the Suppression of the Traffic in Women and Children

1947 schválena i Valným shromážděním OSN (UN general assembly, 1949, preambule).

Úmluva se zabývá obchodováním s lidmi výhradně za účelem prostituce.

Definice

Obchodování s lidmi v tomto dokumentu není definováno.

Postihy

V dané úmluvě nejsou přímo definovány návrhy trestů zločinců, ale jsou zde konkretizovány zločiny. Dle čl.1 úmluvy se ti, kteří smlouvu podepíší zavazují potrestat každého, kdo někoho jiného využije k prostituci, a to i v případě, že k tomu daný člověk není přinucen, tedy, že by prostituci provozoval svévolně. Článek druhý pak dodává i potrestání těch, co financují, provozují či jinak podporují nevěstince a jejich činnost. Všechny tyto zločiny mají být potrestány podle národních zákonů a zákony, které tuto činnost jakýmkoliv způsobem legalizují musí být zrušeny či přeformulovány (UN general assembly, 1949).

Prevence

Čl. 14 (UN general assembly, 1949) požaduje zřízení databáze zločinů, zločinců a jejich potrestání pro lepší zdroj informací, díky němuž by mohla vzniknout lepší prevence před obchodováním s lidmi. Tato databáze by měla obsahovat detailní informace o zločincích, včetně jejich veškerých záznamů a otisků prstů (UN general assembly, 1949, čl.15)

Jako další metody preventivních opatření by měly sloužit především ochrany hranic a důležitých dopravních prostředků (železnice, letiště, přístavy), a také by měla být spuštěna informační kampaň, která by varovala před obchodováním s lidmi (UN general assembly, 1949, čl.17). Za důležité úmluva také považuje spolupráci mezi jednotlivými státy, které úmluvy podepsaly (UN general assembly 1949, čl.14).

Ochrana obětí

Obětem by, dle článku 19, měla být zajištěna péče do té doby, než budou navraceny do své původní vlasti (UN general assembly, 1949).

2.1.2. Protokol na ochranu, potlačení a potrestání obchodování s lidmi, obzvláště ženami a dětmi 2000

Dalším významným dokumentem OSN je rezoluce 55/25 Valného shromáždění, tedy Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000, která reaguje na požadavky rezolucí z let 1998 a 1999. Úmluva byla sepsána také z důvodu zvyšující se míře organizovaného zločinu a jeho návaznosti na terorismus. Samotná úmluva se zabývá obecnými ustanoveními, jako trestání zločinců, mezinárodní spolupráce, přeprava zločinců napříč státy atd. Ke konkrétním druhům nadnárodních zločinů se pak vyjadřují jednotlivé protokoly, přičemž relevantní pro tuto práci je Protokol na ochranu, potlačení a potrestání obchodování s lidmi, obzvláště ženami a dětmi. Hned v úvodu protokolu se uvádí, že ačkoliv již existují mezinárodní dokumenty, které se snaží obchodování s lidmi potlačit jistými návody, neexistuje žádný ucelený materiál postihující celou problematiku. Cílem protokolu je zabránit obchodování s lidmi, ochránit jejich oběti a podnítit spolupráci napříč státy v zájmu společných cílů (UN general assembly, 2000, čl.2).

Tzv. Palermo protokol obsahuje kromě mezinárodní spolupráce v legislativní a exekutivní oblasti, také návrhy na ochranu obětí obchodování s lidmi a prevenci obchodu s lidmi. Někteří bojovníci za lidská práva chtěli do protokolu zahrnout prominutí trestu obětí obchodování za zločiny, které musely spáchat v rámci celého procesu, jako například nelegální přicestování do země, prostituce, nelegální práce atd. tento návrh však byl některými státy odmítnut, nejspíše ze strachu, že by tato dobře zamýšlená ochrana byla zneužívána, a do protokolu zahrnut nakonec nebyl (Chuang 2006, s.149).

Definice

Protokol definuje obchod s lidmi jako:

the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs (UN general

assembly, 2000, čl.3 protokolu).

Definice tedy zahrnuje možné druhy získání obětí a formy jejich zneužití. Díky svému konkrétnímu popisu je tato definice brána jako všeobecně platná a mnoho dalších organizací ji převzalo za své. Celá úmluva navíc rozlišuje obchodování s lidmi a jejich pašování, přičemž má každý termín svůj vlastní protokol.

Postihy

Každý stát by dle článku pět protokolu měl stanovit takové zákony, které by trestaly zločinu z článku 3, který charakterizuje obchodování s lidmi a činnosti s tím spojené (UN general assembly, 2000). Potrestání by měl být každý, kdo měl záměr spáchat trestný čin, byl spolupachatel či někoho jiného k trestnému činu obchodování s lidmi navedl.

Prevence

Protokol se věnuje prevenci ve čl.9, kde doporučuje provádět výzkumy pro získání více informací o obchodování s lidmi, které by ho lépe pomohly potlačit. Dále navrhuje informační mediální kampaně, které by tento fenomén více zviditelnily a dostal se tak do povědomí lidí, kteří by pak lépe dokázali rozpoznat potenciální nebezpečí. Důležitá je také spolupráce napříč organizacemi a vládami, díky níž by mohly pracovat efektivněji a ve větším rozsahu. A konečně, podstatnou částí prevence je také silná legislativa, která by pro obchodníky znamenala takové překážky, že by nebyly schopni tuto činnost provozovat nebo by byla tak náročná, že by se jim nevyplatila (UN general, assembly, 2000). Dle článků 11,12 a 13 by se pak měla zajistit bezpečná hraniční kontrola, která by ověřovala platnost a pravost dokumentů, které by mohly odhalit oběti obchodování mezi cestujícími.

Ochrana obětí

Každé oběti obchodování by měla být poskytnuta ochrana identity, aby oběti neměly strach proti obchodníkům vypovídat. Státy by měly, ale nemusí, zavést prostředky pro psychické i fyzické uzdravení obětí, jako lékařské či psychologické služby. Ve spolupráci s neziskovými organizacemi by bylo vhodné zajistit obětem ubytování, poradenství v jazyku, ve kterém se oběti dorozumí, a nakonec jim zajistit zaměstnání a vzdělání (UN general assembly, 2000, čl.6 protokolu). Článek 7 a 8 protokolu pak hovoří o tom, že by každý stát měl zvážit, zda obětem obchodování dovolí zůstat na jeho území, popřípadě po jak dlouhou dobu nebo je navrátit do jejich původní země. Rozhodnutí by však mělo být

vždy v nejlepším zájmu oběti.

Další dva dokumenty jsou postavené na úmluvě proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (2000) a spíše připomínají a lehce rozšiřují jeho působnost. Třetím dokumentem je tedy rezoluce Valného shromáždění č.64/293 nazvaný Globální akční plán na potlačení obchodování s lidmi z roku 2010³³. Jedním z cílů tohoto dokumentu byla celosvětová ratifikace úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000 a podpořit dodržování již daných úmluv. Hned na začátku Akční plán připomíná závazky, které státy předchozími úmluvami slíbily dodržovat, a to konkrétně *„prevenci a potlačování obchodování s lidmi, ochranu a pomoc obětem obchodování s lidmi, stíhat zločiny obchodování s lidmi a podporovat spolupráci k posílení koordinace a kooperace.“*

Právě ochrana lidských práv obětí a pomoc jim poskytnuta dle plánu pomáhá ochránit před obchodováním s lidmi. Akční plán dále dodává, že pokud státy budou mít dobrou ekonomickou a sociální situaci a pokud budou mít celkově zajištěné dodržování lidských práv, vzdělání a další znaky dobře fungujícího státu, nebude hrozit obchodování s lidmi. Obecně lze říci, že Akční plán vyzdvihuje důležité body Úmluvy proti nadnárodnímu zločinu z roku 2000 a dává důraz na nutnost jejich dodržování, zároveň ale přidává i své vlastní návrhy, jako například vznik dobrovolného fondu OSN pro oběti obchodování s lidmi (UN general assembly, 2010). Akční plán byl v loňském roce (2017) deklarován rezolucí valného shromáždění OSN³⁴ a byla připomenuta důležitost závazku, které přispějí nejen k potlačení obchodování s lidmi, ale i ke splnění cílů udržitelného rozvoje Agendy 2030 (UN general assembly, 2017).

³³ UN Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons (2010)

³⁴ Political declaration on the implementation of the United Nations Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons

2.2. Obchodování s lidmi a EU

Obchodování s lidmi je světovým problémem, kromě OSN, jakožto světovou zastřešující organizací, se však této problematice věnují i jak samotné státy, tak ostatní nadnárodní společenství, jako je například Evropská Unie. EU má obchodování s lidmi označeno jako nelegální v listině základních práv EU³⁵ v článku 5, to však samozřejmě neznamená, že k této kriminální činnosti nedochází. Dle statistik se sice imigrace snížila, nelegální imigrace však rapidně vzrostla (Apap, Cullen, Medved 2002, s.4).

Snahy o legislativu a definování pojmu obchodování s lidmi, proběhly v roce 1997 v rámci Společné Akce EU. Tyto snahy však ztroskotaly především na tom, že samy členské státy často neměly vlastní definice či právní úpravy (Apap, Cullen, Medved 2000, s. 13).

V roce 1999 proběhlo zasedání Rady v Tampere, na kterém se Rada dohodla, že by měly vzniknout jednotné definice a tresty zločinů mezinárodního rázu, jako jsou finanční zločiny, obchod se zbraněmi a drogami, a mimo jiné také obchod s lidmi. Tyto jednotné parametry by samozřejmě měly být v souladu s národními zákony (Apap, Cullen, Medved 2002, s.9-10).

Evropská Unie se na rozdíl od OSN snažila o ještě přísnější pravidla, a to především v přístupu k obchodníkům (Apap, Cullen, Medved 2002, s.12).

Jako hlavní rozdíly mezi obchodováním a pašováním lidí vidí evropská Komise v tom, na kom je zločin spáchán, přičemž u pašování se jedná o stát, jakožto „oběť“ a obchodu s lidmi je obětí sám člověk. Mezi další rozdíly pak patří také vztah mezi pašovaným a pašerákem, který značí vzájemný „zisk“, a vztahem mezi obchodníkem a obchodovaným, kdy má zisk jedině obchodník. Evropský Parlament pak tuto debatu rozšiřuje o třetí pojem, doplňující obchod i pašování, a tím je dobrovolná a nezisková pomoc při nelegálním přechodu hranic (Apap, Cullen a Medved, 2002, s. 16-17).

Důležitá je také role OBSE³⁶, která s Evropskou unií úzce spolupracuje a sama vydává důležité dokumenty týkající se obchodu s lidmi.

2.2.1. Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti obchodování s lidmi 2002

Ačkoliv se dokumenty EU o problematice obchodování s lidmi zmiňují již například v listině základních práv z roku 2000, první ucelený dokument na toto téma vzniklo až

³⁵ Charter of fundamental Rights of the European union

³⁶ Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

v roce 2002. Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti obchodování s lidmi reaguje především na úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a s ním spojeným protokolem o prevenci, potírání a trestání obchodu s lidmi, zvláště ženami a dětmi.

Definice

Definice obchodování s lidmi je svým způsobem vymezena ve článku 1, který určuje, za jakých okolností se jedná o zločin.

Postihy

Rámcové rozhodnutí navrhuje potrestat každého, kdo se nějakým způsobem podílí na obchodování s lidmi, což je definováno jako „*najímání, přeprava, předání, přechovávání nebo následné přijetí osoby, včetně výměny nebo předání kontroly nad touto osobou*“ (čl.1), přičemž zisk oběti může být různorodý, od dobrovolného až po únos, se záměrem tuto osobu využít k nucené práci, službě či jiného druhu otroctví, včetně sexuálního využívání a praktik tomu podobným. Zajímavé přitom je, že na souhlas oběti s obchodováním a zneužíváním není brán zřetel a je brán jako nepodstatný.

Ve článku 3 dochází k vymezení trestných sankcí. Tyto sankce by měly být odnětím svobody a to v horní minimální hranici osmi let, pokud došlo k činu úmyslně či za nedbalosti, zda došlo ke trestnému činu spáchanému na dítěti, obzvláště při využívání k prostituci či podobnému druhu využívání nebo zda došlo u oběti k závažné újmě.

Prevence

Rámcové rozhodnutí považuje celý dokument za příspěvek k prevenci, protože doplňuje již přijaté předchozí nástroje, které se věnují především spolupráci, ale konkrétní návrhy prevence zde uvedené nejsou.

Ochrana obětí

Trestní stíhání činů nebude záviset na výpovědi oběti, ani na jeho trestním oznámení, což znamená, že se trestní stíhání může vést i bez pomoci oběti, na které byl trestný čin spáchan. Pokud by bylo obětí dítě, musí být zajištěna odpovědná pomoc jemu i jeho rodině (Čl.7).

2.2.2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí 2011

V roce 2011 vznikla Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování

s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí nahrazující ono rámcové rozhodnutí z roku 2002. Již v úvodu Směrnice hovoří o obchodování s lidmi jako o činu, který porušuje základní lidská práva a zároveň jako o činu, který bývá často součástí organizované trestné činnosti. Unie si klade za cíl s obchodováním s lidmi bojovat, pomáhat a chránit oběti tohoto zločinu a vytyčit taková pravidla, která by obchodování s lidmi předcházela. Směrnice také upozorňuje na to, že u obchodování s lidmi často záleží na pohlaví osoby, protože pro každý druh využívání je obvykle specifické jiné pohlaví, například pro sexuální využívání jsou typičtější ženy, ale pro nucenou práci naopak muži. „*Hlavními cíli směrnice jsou důslednější prevence a trestní stíhání případů obchodování s lidmi a ochrana práv obětí (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU, čl.7, s.2).*“

Definice

Směrnice definuje obchodování s lidmi jako:

najímání, převoz, převod, ukryvání nebo příjem osob, včetně výměny či předání kontroly nad těmito osobami, za použití hrozeb, sály či jiných forem nátlaku, únosu, podvodu, klamu, zneužití moci či zranitelného postavení nebo poskytnutím či obdržením platby či výhod s cílem získat souhlas osoby, jež má kontrolu nad jinou osobou (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU, čl.2 odst.1, s.6).

Příčemž vykořisťování znamená jakákoliv nucená práce či služba a tomu podobné praktiky, včetně odebrání lidských orgánů (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU, čl.2 odst.3, s.6).

Postihy

Směrnice přejímá trestní opatření Rámcového rozhodnutí Rady z roku 2002. Dokument dále odkazuje na směrnici z roku 2009, která zavádí tresty pro ty, kteří vědomě zaměstnávají oběti obchodování. Státy by navíc měly zvážit i trestání těch, kteří využívají služby obětí a vědí o tom, že se jedná o oběti obchodování s lidmi (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU, s.6-7).

Prevence

Jako prevence by mělo sloužit nejenom šíření informací a zvýšení povědomí o obchodování s lidmi, ale i jejich sběr pro lepší porozumění problematice. Zároveň by se měly zpřísnit politická opatření tak, aby odrazovala obchodníky od tohoto druhu zločinu a

osoby, které tyto služby využívají, čímž by se snížila poptávka a tím pádem by pro obchodníky ztrácel ten to byznys smysl. Úředníci by měli být pravidelně proškolení, aby byli schopni odhalit oběti obchodování, a aby s nimi uměly adekvátně jednat. Státy by měly podporovat spolupráci.

Ochrana obětí

Oběti obchodování by mělo být poskytnuto ubytování, alespoň po dobu lhůty na rozmyšlenou. Pokud nebude oběti umožněno získat oprávnění k pobytu, bude moct členský stát této osobě pomoc ukončit, pokud nadále neprobíhá léčba vlivem následků zločinu. Obětem by také měla být poskytnuta možnost právního poradenství a právního zastoupení, navíc má oběť právo na odškodnění. Zároveň by měla být oběti poskytnuta „ochrana před odplatou, zavražďováním a před rizikem, že se znovu stanou oběti obchodování s lidmi (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU, čl.19, s.4).“ Ochrana by měla být poskytnuta i během vyšetřování, a to především co nejšetnějším zacházením, s ohledem na jejich trauma a případné zdravotní omezení (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU, čl.11, s. 8-9).

Zvláštní pozornost se v celé Směrnici věnuje dětem a mládeži do 18 let, kterým má být poskytnuta obzvlášť pečlivá péče a ochrana, a to nejen samotným dětem, ale i jejich rodině.

V roce 2012 vznikla Strategie EU na potlačení obchodu s lidmi³⁷, která se snaží shrnout a popřípadě vyplnit mezery již existujících dokumentů na toto téma (s.4). Tato strategie je plánem na čtyři roky a stanoví si pět hlavních priorit, mezi něž patří zajištění ochrany obětem obchodování, zvýšení povědomí o obchodování s lidmi a snažit se předcházet obchodování, a to tak, že budou obchodníci trestáni. Jejich potrestání se zajistí kooperací napříč organizacemi a státy (UNODC, 2010, s.5).

UNODC vypracovala v roce 2010 zprávu, která říká, že až:

*79 procent obětí obchodování s lidmi bylo zneužito k sexuálním účelům,
18 procent k nucené práci a 3 procenta k dalším formám zneužívání.
Z těchto obětí bylo 66 procent ženy, 13 procent dívky, 12 procent muži a 9
procent chlapci (UNODC, 2010, s.2).*

Nejvíce obětí pochází dle zpráv ze zemí Evropské unie, především z „Rumunska,

³⁷ The EU strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012-2016 (2012)

Bulharska, Polska a Maďarska. Nejvíce nahlášených obětí mimo EU jsou z Nigérie, Vietnamu, Ukrajiny, Ruska a Číny (UNODC, 2010, s.2).“

2.3. Obchodování s lidmi a Human Rights Watch

Human Rights Watch je nezisková nevládní organizace bojující za lidská práva po celém světě. Byla založena roku 1978 a jednou z hlavních činností této organizace je vytváření reportů o porušování lidských práv v konkrétních zemích s konkrétními příklady a často s výpověďmi obětí. Výsledky těchto reportů následně předkládá před další organizace, jako například OSN a EU, nebo samotným vládám či korporacím, kterým se snaží podat návrhy na změny a zlepšení situace, především důslednějším uplatňováním lidských práv (Human Rights Watch, 2018).

2.3.1. Svědectví před senátním výborem USA 2000

Vzhledem k tomu, že Human Rights Watch nemá žádný ucelený dokument, alespoň žádný veřejně přístupný, bude se na zadané otázky snažit odpovědět svědectví Regana Ralpa, výkonného ředitele oddělení ženských práv v Human Rights Watch z roku 2000, které proběhlo před senátním výborem na mezinárodní vztahy se zaměřením na Blízký Východ a Jižní Asii.³⁸

Definice

Obchodování s lidmi nelegální činnost, která však jako taková je velice výdělečná. Tato „otrokářská“ činnost zneužívá lidské bytosti, a proto musí být potlačena. Mezi donucovací prostředky obvykle patří nějaký druh podvodu, často doplněný výhrůžkami nebo jinou silou, která oběti donutí v závislém postavení setrvat.

Postihy

Jelikož je proslov z února roku 2000, nebyl ještě platný protokol proti obchodování s lidmi. Policie dle Regana Ralpa často ignorovala porušení lidských práv a obchodované oběti vnímala jako ty, co porušují anti-prostituční zákony či že jsou v zemi nelegálně. Policie navíc sama někdy obchodování s lidmi pomáhala, když zkorumpovaný úředník vydal dokumenty či ignoroval porušení zákonů. Bohužel se však tyto praktiky objevují i dnes.

Tento proslov byl vytvořen za účelem informování a nasměrování politiky USA, která je

³⁸ Testimony before the Senate Committee on Foreign Relations Subcommittee on Near Eastern and South Asian Affairs (2000)

ve středu dění většiny mezinárodních smluv a dohod a byla i u vytváření Protokolu OSN proti obchodování s lidmi. Tento dokument tedy nepřináší přesné definice a zákony, ale spíš připomínky a návrhy, kterým by se měly vlády věnovat. Regan Ralph tedy navrhuje přesné definování pojmu obchodování s lidmi, které by mělo zahrnovat i vnucené manželství nebo různé druhy donucovacích prostředků. Dále navrhuje stíhání a trestání obchodníků s lidmi, a naopak netrestání jejich obětí a zajištění jim potřebnou pomoc, včetně ochrany a bezpečí. Téměř samozřejmým je také návrh o kriminalizace všech nucených prací a služeb (Regan Ralph, 2000). Možnosti prevence a ochrany bohužel v dokumentu chybí.

2.4. Obchodování s lidmi a Amnesty International

Amnesty International je světovou organizací, která se zabývá porušováním lidských práv. Proti lidskému bezpráví bojuje kampaněmi a veřejnými akcemi a snaží se o změny uvnitř systémů samotných států, ale i mezinárodních organizací. Mezi nejvýznamnější cíle Amnesty International patří ochrana civilistů v ozbrojených konfliktech, zrušení trestu smrti, odstranění diskriminace nebo i propouštění vězňů svědomí (Amnesty International, 2018a). Právě propouštěním vězňů byla první akce Amnesty International, když se Peter Benenson, britský právník, v roce 1961 zasadil o propuštění portugalských studentů z vězení napsáním článku do novin. Tento článek se následně dostal do ostatních novin světa a vyprovokoval lidi k boji za práva těchto studentů (Amnesty International, 2018b).

2.4.1. Doporučení pro Evropskou úmluvu proti obchodování s lidmi 2004

V roce 2004 vydala Amnesty International doporučení pro Evropskou úmluvu proti obchodování s lidmi (IOR 61/018/2004).

Definice

Obchodování s lidmi je v tomto dokumentu charakterizováno jako porušování lidských práv, které zahrnuje fyzické a mentální porušování lidských práv, jejich svobodu, bezpečí, důstojnost a další lidské potřeby. Amnesty International považuje za nezbytné, aby v nové evropské úmluvě bylo obchodování s lidmi charakterizováno jako porušování lidských práv, které vedou ke zneužívání a podkopávání lidské důstojnosti (IOR 61/018/2004, s.1-2).

Postihy

Oběti obchodování s lidmi by neměly být trestány ze zločinů souvisejících s obchodováním. Zároveň by měla být zajištěna kriminalizace těch, kteří nezákonně vězní jiné osoby, zabavují jim cestovní pasy, či je jiným způsobem omezují (IOR 61/018/2004, s.4).

Prevence

Měla by být zajištěna spolupráce napříč státy a organizacemi, které se zabývají obchodováním s lidmi. Měly by být zajištěny hraniční kontroly a tomu podobná opatření (IOR 61/018/2004, s.3-4).

Ochrana

Doporučení hovoří o nutnosti ochrany obětí obchodování s lidmi, včetně nahrazením jim škod, které vlivem porušování lidských práv utrpěly. Dále by jim měla být poskytnuta veškerá potřebná péče, jako například ubytování, lékařská a psychologická péče. Jelikož Evropská úmluva navrhovala ochranu lidských práv obětí obchodování s lidmi, upozorňuje Amnesty International na to, že tomu musí uzpůsobit ostatní mezinárodní dohody, ale i národní zákony států. Mělo by také docházet k identifikaci obětí, a to vyškolenými pracovníky, kteří budou k obětem přistupovat adekvátně, s ohledem na jejich prodělané trauma, věk, kulturní zázemí či pohlaví. Obětem by zároveň mělo být umožněno získat povolení k pobytu s nejméně půlroční platností a jejich návrat do země by měl být v nejlepším případě dobrovolný a v neměl by být uskutečněn, pokud v dané zemi není bezpečno (IOR 61/018/2004, s.1-4).

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, jak mezinárodní organizace, vládní i nevládní, ve svých dokumentech pojmají obchodování s lidmi. Ve vybraných dokumentech se pak hledaly především čtyři hlavní pojmy, konkrétně definice obchodování s lidmi, jeho trestání a prevence a ochrana obětí obchodování s lidmi.

V úmluvě na potlačení obchodování s lidmi OSN z roku 1949 se bohužel žádná definice nenachází. Ta přichází až v protokolu OSN z roku 2000. Úmluva zahrnuje způsoby získání, donucovací prostředky pro setrvání v závislé pozici a druhy vykořisťování. Díky obsáhlosti této definice, je využívána i u ostatních dokumentů OSN, a nejen u nich, ale i u charakterizování obchodování s lidmi u směrnice Evropského parlamentu a Rady EU z roku 2011, kterou lze považovat za nejdůležitější dokument Evropské unie v oblasti obchodování s lidmi. Dokument Human Rights Watch byl sepsán před protokolem OSN a žádná konkrétní definice zde popsána nebyla, jednalo se především o doporučení, co by v úmluvách jako je právě protokol OSN na potlačení obchodu s lidmi nemělo chybět. Byly zmíněny druhy podvodu i vyhrožování, které v protokolu OSN zahrnuté byly, takže se dá předpokládat, že návrhy Human Rights Watch byly vzaty v potaz. Amnesty International definuje obchodování s lidmi především prostřednictvím porušování lidských práv, čímž se nepatrně liší od ostatních organizací.

Nejkonkrétněji popsány jsou postihy v rámcovém rozhodnutí Rady o boji proti obchodování s lidmi z roku 2002, kde je dokonce určena i minimální horní hranice trestu. Směrnice EU z roku 2011 pak navíc navrhuje i trestání těch, kteří služby využívaných lidí přijímají. OSN je v tomto ohledu poněkud více zdrženlivější. Navrhuje sice potrestání každého, kdo se obchodování s lidmi účastní, ale samotné tresty nechává výhradně na národních státech s přihlédnutím k jejich vlastním zákonům. Human Rights Watch a Amnesty International se shodují v názoru, že by se především mělo předcházet souzení obětí obchodování s lidmi, jelikož zločiny související s obchodováním s lidmi často spáchaly nedobrovolně.

Všechny organizace, s výjimkou Human Rights Watch, se shodují, že správnou prevencí zajistí informační kampaň, a to jak v původních zemích, tak i v zemích cílových. Kromě informační kampaně považují také jako důležitý faktor spolupráci napříč organizacemi, vládními i nevládními, a také samotnými národy.

Všechny organizace se také víceméně shodují na tom, že by měla být obětem zajištěna potřebná péče a ochrana. Péčí je zde myšlena péče jak lékařská a psychologická, tak materiální v podobě ubytování či poradenství. Ochrana by měla být poskytnuta především před obchodníky, kteří by se mohli pokusit oběť získat zpět nebo zajistit, aby nesvědčila před soudem.

Obecně lze říci, že nejkonkrétnější návrhy řešení uvádí vládní mezinárodní organizace OSN a EU, přičemž každá je konkrétnější u jiných témat. OSN má přesnější definici a EU zase trestání zločinů obchodování s lidmi. Mezinárodní nevládní organizace Human Rights Watch a Amnesty International se více zabývají samotnými oběťmi obchodování s lidmi a jejich příběhy. Snaží se jim poskytnout možnost vyvázat se z jejich závislého postavení a začít žít plnohodnotný „normální“ život.

Na závěr této práce bych chtěla dodat, že ačkoliv mnoho mezinárodních organizací zmiňuje informační kampaně, jakožto prevenci obchodování s lidmi, tak si myslím, že tato informační kampaň je naprosto nedostatečná. Já osobně, jako občanka Střední Evropy, která je podle statistik poměrně rizikovou oblastí v rámci obchodu s lidmi, jsem se o obchodování s lidmi dozvěděla nanejvýš tak z pár filmů či knížek, ale ve škole ani nikde jinde se o tomto problému nehovoří. Myslím, že v dnešní globalizovaném světě, kdy téměř každý člověk vyjíždí do zahraničí na letní brigádu či jiný přivýdělek, je veliké riziko, že se právě takový člověk dostane do pastí obchodníků s lidmi. Proto jsem toho názoru, že by se o obchodování s lidmi mělo daleko více hovořit.

Jelikož cílem práce bylo zjistit, jak jednotlivé organizace pohlízejí na problematiku obchodování s lidmi, tak myslím, že cíl byl splněn bohužel jen částečně. OSN a EU má mnoho cenných dokumentů na dané téma, a proto práce s nimi byla přínosná. Naopak Human Rights Watch a Amnesty International takové dokumenty neměla, a tak byly výsledky hledání poněkud slabší. Kdybych měla psát další práci na téma obchodování s lidmi, tak bych se raději zaměřila na konkrétní stát a jeho legislativu a prostředky na potlačení obchodování s lidmi.

Použitá literatura

- Amnesty International: Hnutí* [online]. 2018a [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/hnuti>
- Amnesty International: Who we are* [online]. 2018b [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/who-we-are/>
- APAP, Joanna; CULLEN, Peter; MEDVED, Felicita. Counteracting human trafficking: Protecting the victims of trafficking. In: *European Conference on Preventing and Combating Trafficking in Human Beings: Global Challenge for the 21st Century, Brussels: European Parliament*. 2002, s.3-45.
- ARONOWITZ, Alexis A. Smuggling and trafficking in human beings: the phenomenon, the markets that drive it and the organisations that promote it. *European journal on criminal policy and research*, 2001, 9(2), 163-195.
- ASSEMBLY, UN General. Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others. 1949. Dostupné z: <http://www.un-documents.net/a4r317.htm>
- ASSEMBLY, UN General. UN Convention against Transnational Organized Crime. 2000. Dostupné z: https://treaties.un.org/doc/source/docs/A_RES_55_25-E.pdf
- ASSEMBLY, UN General. United Nations Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons. 2010. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/479/41/PDF/N0947941.pdf?OpenElement>
- ASSEMBLY, UN General. Political declaration on the implementation of the United Nations Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons. 2017. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/301/50/PDF/N1730150.pdf?OpenElement>
- BAJREKTAREVIC, A. Trafficking in and smuggling of human beings: linkages to organized crime: international legal measures: statement digest. *Vienna, Austria: International Centre for Migration Policy Development*, 2000.
- CASSINA, Beatrice. Italy: Lost at Sea. *World Press Review*[online]. Řím, září 2001, 48(9), 1 [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <http://www.worldpress.org/Europe/225.cfm>
- CHUANG, Janie. Beyond a snapshot: Preventing human trafficking in the global economy. *Indiana journal of global legal studies*, 2006, 13(1), 137-163.
- COMMISSION, European. *The EU Strategy against towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012-2016*. European Commission, 2012.
- CONCLUSIONS, Presidency. Seville European Council, 21-22 June. 2002.
- Forced labour convention: Convention concerning Forced or Compulsory Labour*. In: . International Labour Organization, 1930, č.29. Dostupné také z: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C029
- Human Rights Watch: About* [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/about>
- International Labour Organization: About the ILO* [online]. 1996-2018a [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/lang--en/index.htm>

International Labour Organization: What is forced labour, modern slavery and human trafficking [online]. 1996-2018b [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/definition/lang-en/index.htm>

International Organization for Migration: Counter-Trafficking [online]. 2018 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <http://www.iom.int/counter-trafficking>

IOR 61/018/2004. *Amnesty International's General Recommendations on the draft European Convention against Trafficking in Human Beings*. 2004.

KANGASPUNTA, Kristiina. Mapping the inhuman trade: Preliminary findings of the database on trafficking in human beings. In: *Forum on crime and society*. UN, 2003. s. 81-103.

KELSO, Paul. Chronicle of the Dover tragedy. *The Guardian* [online]. 5.4.2001, , 1 [cit. 2018-05-06].

Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk/2001/apr/05/immigration.immigrationandpublicservices1>

La Strada: O nás [online]. 2015 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/o-nas>

MCFADDEN, Robert D. Smuggled to New York: The Overview-7 Die as Crowded Immigrant Ship Grounds Off Queens, Chinese Aboard Are Seized for Illegal Entry. *New York Times* [online]. 7.6.1993, , 1 [cit. 2018-05-06]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1993/06/07/nyregion/smuggled-new-york-overview-7-die-crowded-immigrant-ship-grounds-off-queens.html?pagewanted=all>

National Human Trafficking hotline: Human Trafficking [online]. USA, [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://humantraffickinghotline.org/type-trafficking/human-trafficking>

OHCHR: What are Human Rights [online]. 1996-2018 [cit. 2018-05-03]. Dostupné z:

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Pages/WhatareHumanRights.aspx>

OMELANIUK, Irena. Trafficking in human beings. In: *United Nations Expert Group Meeting on International Migration and Development, UN/POP/MIG/2005/15*. 2005.

OSCE: Combating human trafficking [online]. 2018 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z:

<https://www.osce.org/combating-human-trafficking>

OSCE Permanent Council Decision no.557. *OSCE Action Plan to Combat Trafficking in Human Beings*, 2003. Dostupné z: <https://www.osce.org/actionplan?download=true>

OSN: Cíle organizace [online]. [2018]a [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/>

OSN: Historie [online]. [2018]b [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/>

Polaris project: Theory change [online]. USA [cit. 2018-04-26]. Dostupné z:

<https://polarisproject.org/theory-change>

RALPH, Regan. Testimony before the Senate Committee on Foreign Relations Subcommittee on Near Eastern and South Asian Affairs. *Human Rights Watch: International Trafficking of Women and Children* [online]. New York: Human Rights Watch, 2002, 22.2.2000 [cit. 2018-05-02]. Dostupné z:

<https://www.hrw.org/news/2000/02/21/international-trafficking-women-and-children>

Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 19. července 2002 o boji proti obchodování s lidmi (2002/629/SVV).

Úřední věstník, L 203, 1.8.2002, s.1-4. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32002F0629>

Slavery Convention: Signed at Geneva on September 1926, 1953.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV. In: *Úřední*

věstník, L 101, 15. 4. 2011, s. 1-11. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=EN>

Thorn: Child Sex Trafficking [online]. 2018 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.wearethorn.org/child-trafficking-statistics/>

Thorn: Child Sex Trafficking [online]. 2018 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.wearethorn.org/child-trafficking-statistics/>

UNHCR. Human Trafficking and Refugee Protection: UNHCR's perspective. Conference Paper: Ministerial Conference on "Towards Global EU Action Against Trafficking in Human Beings". Brussels, 19-20 October 2009.

Unicef: O nás [online]. 2004-2018a [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/o-nas>

Unicef: programy pomoci [online]. 2004-2018b [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/co-delame/nase-projekty>

UNODC, Global Report on Trafficking in Human Beings 2016. New York: United Nations, 2016, 122s. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2016_Global_Report_on_Trafficking_in_Persons.pdf

UNODC: Human Trafficking [online]. 2018 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/index.html?ref=menuside>

Teze bakalářské práce

Zdůvodnění výběru práce

Ačkoliv se o problematice obchodování s lidmi již moc nemluví, jedná se stále o velmi aktuální téma, a to i díky v posledních letech stále vzrůstající migrační krizi, kdy se lidé z chudších či válkou zasažených oblastí Světa snaží jakýmkoliv způsobem dostat do těch bohatších částí a nějak se zde uplatnit.

Předpokládaný cíl

Cílem mé práce je zhodnocení současného stavu obchodu s lidmi a přístupů k řešení tohoto problému. Náplní je tedy zjistit, jak vládní a nevládní organizace OSN, EU, Human Rights Watch a Amnesty International hovoří o problematice spojené s obchodováním s lidmi, porovnat jejich přístupy a zjistit, v čem se shodují a v čem se naopak liší. Také bych chtěla v této práci více objasnit, jak tyto organizace definují obchodování s lidmi, a jak se tento problém dané organizace snaží řešit, jaké protopatření dělají, aby se tato situace v postižených zemích zlepšila. Tato práce by také měla objasnit, které země se s tímto problémem nejvíce potýkají a to, jak z hlediska importu, tak z hlediska exportu daných osob a zda tyto země (z exportu nejvýznamnější a z importu nejvýznamnější) mají nějaká zvýšená opatření proti této kriminální činnosti.

Metodologie práce

Metodologií práce bude komparace zpráv a jiných dokumentů jednotlivých organizací.

První, teoretická část práce, si klade za cíl seznámit čtenáře s tématem, s jeho propojeností s lidskými právy, historií, s druhy obchodování s lidmi, a také se stát s nejvyšší mírou tohoto druhu kriminality.

V druhé části práce budu analyzovat dokumenty čtyř vybraných organizací: OSN, EU, Human Rights Watch a Amnesty International. V těchto dokumentech budu hledat odpovědi na níže vypsane otázky:

- 1) Jak je danou organizací obchodování s lidmi definováno?
- 2) Jsou v dokumentech zakotveny nějaké postihy při spáchání této kriminální činnosti?
- 3) Jsou navržena preventivní opatření, která by předcházela dalšímu páchaní těchto zločinů?
- 4) Je zajištěna ochrana obětí?

Jakmile najdu odpovědi, v co největším počtu dokumentů, provedu shrnutí odpovědí každé organizace zvlášť. Tyto shrnutí následně porovnáme mezi sebou navzájem a zjistím, v čem se organizace shodují, a v čem se naopak liší. Mým zájmem také bude zjistit, zda je rozdílný přístup k tématu v rámci mezivládních (OSN a EU) a nevládních (Human Rights Watch a Amnesty International) organizací, popřípadě jaký. Nakonec provedu v závěru

shrnutí a představení výsledků.

Základní charakteristika tématu

S lidskými bytostmi se „obchoduje“ již od dob Starověkého Řecka a Říma, kdy bylo otroctví legální a jednalo se v podstatě o naprosto normální a běžnou věc, vlastnit člověka. V moderní době je obchodování s lidmi samozřejmě nelegální a pro mnoho lidí se jedná o nemyslitelný zločin, i přesto se však tento problém vyskytuje. První zmínky o tomto znovuobjeveném fenoménu jsou v devadesátých letech, kdy nejznámější případ je z roku 1993, kdy byla objevena loď převážející nelegálně čínské emigranty z oblasti provincie Fujian.

Jako jedním z prvních dokumentů snažící se řešit obchodování s lidmi je mezinárodní dohoda z roku 1904 „o potlačení otroctví“ (International Agreement for the Suppression of the „White Slave Traffic“). Následně bylo vydáno několik rezolucí valným shromážděním OSN, mířené proti obchodování s lidmi. Nejdůležitější listinou je však pravděpodobně tzv. „Anti-Trafficking Protocol“, který byl sepsán se snahou, co nejvíce obsáhnout všechny aspekty problému („Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons“), ale zároveň byl zaměřen především na ochranu žen a dětí.

Evropská Unie vychází z protokolů OSN a snahy o základní opatření v boji proti obchodování s lidmi je patrné již v Lisabonské smlouvě.

Human Rights Watch a Amnesty International patří mezi nejznámější neziskové nevládní organizace na světě, které svou činností bojují za lidská práva.

Předpokládaná struktura

1. Úvod
2. obchodování s lidmi
 - 2.1. Lidská práva
 - 2.2. Obchodování s lidmi
 - a) definice
 - b) Historie
 - c) Druhy
 - d) Organizace zabývající se obchodování s lidmi
 - e) Nejproblematictější státy
3. Analýza
 - 3.1. OSN
 - a) Obecný úvod
 - b) Výsledky
 - 3.2. EU
 - a) Obecný úvod
 - b) Výsledky
 - 3.3. Human rights watch
 - a) Obecný úvod
 - b) Výsledky
 - 3.4. Amnesty international
 - a) Obecný úvod
 - b) Výsledky
 - 3.5. Celkové srovnání
4. Závěr

Základní literatura

1. ASSEMBLY, UN general. Protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons, especially women and children, supplementing the United Nations convention against transnational organized crime. GA res, 2000, 55: 25.
2. BERTONE, Andrea M. Transnational activism to combat trafficking in persons. *The Brown Journal of World Affairs*, 2003, 10(2),9-22.
3. Campaign Against the Trafficking of Women and Girls [online]. Human Rights Watch, 2006 [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/legacy/about/projects/traffcamp/intro.html>
4. CHUANG, Janie. Beyond a snapshot: Preventing human trafficking in the global economy. *Indiana journal of global legal studies*, 2006, 13(1), 137-163.
5. DANAILOVA-TRAINOR, Gergana; LACZKO, Frank. Trafficking in persons and development: towards greater policy coherence. *International Migration*, 2010, 48(4), 38-83.
6. FLOWE, Meredith. The International Market for Trafficking in Persons for the Purpose of Sexual Exploitation: Analyzing Current Treatment of Supply and Demand. *North Carolina Journal of International Law and Commercial Regulation*. 2010, 13(3), 669-721.
7. KELLY, Liz. "You can find anything you want": A critical reflection on research on trafficking in persons within and into Europe. *International Migration*, 2005, 43(1-2), 235-265.
8. KYLE, David a Rey KOSLOWSKI. Global Human Smuggling: comparative perspectives. Manchester: Manchester University Press, 1998.
9. POHL, Michal. Boj proti obchodování s lidmi v dokumentech EU: studie č.5.297. Praha, 2010. Studie. Parlamentní institut.
10. RAIGRODSKI, Dana. Economic migration gone wrong: trafficking in persons through the lens of gender, labor, and globalization. *Ind. Int'l & Comp. L. Rev.*, 2015, 25, 79.

